

Sygn. akt: I ACa 1513/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 maja 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Hanna Rojewska (spr.)
Sędziowie:	SA Anna Cesarz SA Dorota Ochalska - Gola
Protokolant:	stażysta Agnieszka Kralczyńska

po rozpoznaniu w dniu 22 maja 2014 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **B. H.**

przeciwko **Miejskiemu Zakładowi Gospodarki Mieszkaniowej (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w O.**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu

z dnia 30 października 2013 r., sygn. akt I C 845/13

I. oddala apelację;

II. zasądza od B. H. na rzecz Miejskiego Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w O. kwotę 1.000 (jeden tysiąc) złotych tytułem częściowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie apelacyjne.

Sygn. akt I ACa 1513/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 30 października 2013 r. Sąd Okręgowy w Kaliszu w sprawie z powództwa B. H. przeciwko Miejskiemu Zakładowi Gospodarki Mieszkaniowej (...) spółce z o.o. z siedzibą w O. o zapłatę, umorzył postępowanie w części dotyczącej żądania zapłaty kwoty 50.000.000 złotych tytułem utraconych korzyści, oddalił powództwo w pozostałym

zakresie, zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 7.217 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego i nie obciążył powoda kosztami sądowymi.

Powyższy wyrok zapadł na podstawie poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych z których wynika, że w dniu 10 sierpnia 1964 r. matka powoda I. K. zawarła z poprzednikiem prawnym pozwanego Miejskiego Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej (...) spółki z o.o. w O. umowę najmu lokalu mieszkalnego, położonego w O. przy ul. (...) - obecnie ul. (...). Tytułem zabezpieczenia roszczeń związanych z należytym utrzymaniem lokalu matka powoda wpłaciła kaucję mieszkaniową w wysokości 800 starych złotych oraz kwotę 2.956 starych złotych tytułem dodatkowego wyposażenia łazienki.

W dniu 1 lutego 1988 r. została spisana umowa zatytułowana: „Stwierdzenie przedmiotu i warunków najmu umowa o najem lokalu mieszkalnego”, między I. K. a poprzednikiem prawnym pozwanego, w której stwierdzono, że na zabezpieczenie pokrycia należności wynajmującego z tytułu najmu lokalu najemca uiścił kaucję w wysokości 3.756 złotych, przy czym przedmiotowa kaucja podlega zwrotowi wraz z oprocentowaniem po opróżnieniu i rozliczeniu się najemcy z zajmowanego lokalu na zasadach określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 listopada 1987 r. w sprawie kaucji zabezpieczającej pokrycie należności wynajmującego z tytułu najmu lokalu /Dz. U. nr 36, poz. 206/.

I. K. zmarła w 2006 r.

W dniu 13 października 2006 r. zawarto umowę najmu tego samego lokalu z powodem B. H.. Zawarcie umowy nastąpiło na podstawie art. 691 § 1 k.c.

Pismem z dnia 3 kwietnia 2012 r. i 9 maja 2012 r. powód zwrócił się do pozwanego o dokonanie potrącenia niezapłaconych przez niego należności z tytułu czynszu najmu z przysługującymi jemu od pozwanego należnościami z tytułu zwrotu kaucji mieszkaniowej oraz wpłaty na wyposażenie łazienki.

W piśmie z dnia 30 maja 2012 r. powód zwrócił się do pozwanego z propozycją zawarcia ugody, podnosząc, że przebieg pism administracyjnych łącznie z brakiem odpowiedzi na pismo powoda w 30 - dniowym terminie zakreślonym przez przepisy postępowania administracyjnego prowadzi do wniosku, że pozwany dokonał uznania roszczeń powoda.

W odpowiedzi z dnia 12 czerwca 2012 r. pozwany odmówił uwzględnienia roszczeń, wskazując, że ewentualna wypłata kaucji mogłaby nastąpić dopiero po uregulowaniu przez powoda spraw spadkowych, tj. stwierdzenia nabycia spadku po zmarłej I. K.. Odnośnie żądania zwrotu wpłaty na dodatkowe wyposażenie łazienki pozwany odmówił uznania tego roszczenia uzasadniając to, iż wyposażenie zamontowane zostało w 1964 r., co sprawia, że roszczenie to jest nieuzasadnione z uwagi na pełną amortyzację. Ewentualny częściowy zwrot kosztów wyposażenia łazienki przysługiwałby najemcy w sytuacji rozwiązania umowy przed upływem okresu amortyzacji zamontowanego wyposażenia. Według wyliczeń pozwanego zwaloryzowana kwota kaucji mieszkaniowej stanowiłaby kwotę 585,36 złotych.

Pomimo odmownego stanowiska pozwanego powód ponowił żądania w pismach z dnia 19 lipca 2012 r., 23 października 2012 r., 5 listopada 2012 r., wyliczając swoje roszczenia na łączną kwotę 743.700 złotych, przy uwzględnieniu oprocentowania w wysokości 10 % rocznie.

Miejski Zakład Gospodarki Mieszkaniowej (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w O. wniósł przeciwko B. H. do Sądu Rejonowego w Ostrowie Wielkopolskim pozew o zapłatę zaległych należności z tytułu czynszu najmu lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w O. przy ul. (...). W sprawie tej wydano nakaz zapłaty, a następnie - po wniesieniu przez powoda sprzeciwu - sprawa ta została zarejestrowana pod sygnaturą akt IC 1597/12. W sprawie tej zapadł wyrok zasądający od B. H. na rzecz (...) spółki z o.o. należność z tytułu zaległości czynszowych powoda. Apelacja od tego wyroku została oddalona.

Pozwem z dnia 23 listopada 2012 r. powód B. H. wniósł do Sądu Okręgowego w Kaliszu przeciwko pozwanemu oraz Kancelarii (...) - P. o solidarną zapłatę kwoty 5.000.000 złotych tytułem odszkodowania za wniesienie przez

pozwanego do Sądu Rejonowego w Ostrowie Wielkopolskim powyższego pozwu o zapłatę należności z tytułu zaległego czynszu. Powód zarzucił, że obaj pozwani występując z pozwem o wydanie nakazu zapłaty dopuścili się przestępstwa usiłowania pozbawienia powoda zwrotu należnych jemu środków pieniężnych z tytułu kaucji mieszkaniowej i wyposażenia łazienki z oprocentowaniem oraz pozbawienia zamieszkałego lokalu mieszkalnego.

Pozwem z dnia 19 stycznia 2013 r. powód B. H. wniósł do Sądu Okręgowego w Kaliszu przeciwko pozwanemu (...) o zasądzenie kwoty 10.000.000 złotych tytułem odszkodowania za szkodę jaką powód poniósł z powodu wymuszenia przez pozwanego zapłaty na drodze postępowania egzekucyjnego zaległych należności czynszowych oraz doręczenie powodowi w tym celu „Wezwania do zapłaty”. Sprawa została zarejestrowana pod sygnaturą I C 110/13.

Powód wystąpił do Sądu Rejonowego w Ostrowie Wielkopolskim z wnioskiem o stwierdzenie nabycia spadku po I. K., który został zarejestrowany pod sygn. akt INs 726/12. W sprawie tej oprócz wnioskodawcy biorą udział inni uczestnicy postępowania. Na wniosek powoda postępowanie w tej sprawie zostało zawieszona i do chwili obecnej nie zostało podjęte.

Według wyliczeń pozwanego na dzień 31 grudnia 2012 r. powód posiadał zadłużenie wobec pozwanego, w tym w opłacie czynszowej za najem lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w okresie od grudnia 2010 r. do grudnia 2012 r., w łącznej kwocie 9.697,19 złotych.

W świetle powyższych okoliczności Sąd Okręgowy wskazał, że w zakresie żądania zapłaty kwoty pierwotnie 20.000.000 złotych, rozszerzonej do kwoty 50.000.000 złotych, powód na rozprawie w dniu 30 października 2013 r. cofnął powództwo wobec pozwanego, na co pozwany wyraził zgodę, wobec czego postępowanie w tym zakresie uległo umorzeniu na podstawie art. 203 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 355 § 1 k.p.c.

W zakresie roszczenia zasądzenia kwoty 5.000.000 złotych, Sąd Okręgowy uznał, że podstawy prawnej powództwa należy upatrywać w art. 471 k.c., tj. w nienależytm wypełnieniu przez pozwanego zobowiązania wynikającego z umowy najmu lokalu mieszkalnego zawartej przez poprzednika prawnego pozwanego z matką powoda I. K.. Wobec śmierci I. K. w 2006 r., ewentualne roszczenia z tego tytułu, jako prawa majątkowe przeszły z chwilą śmierci na spadkobierców I. K.. Powód złożył do sądu wniosek o stwierdzenie nabycia spadku po I. K.. W postępowaniu tym, oprócz powoda, biorą udział inni jeszcze uczestnicy postępowania. W chwili obecnej postępowanie to jest zawieszona na wniosek powoda na podstawie art. 176 k.p.c.

Sąd pierwszej instancji zaznaczył, że powyższe okoliczności wskazują, że na chwilę zamknięcia postępowania w niniejszej sprawie, kwestia stwierdzenia nabycia spadku po I. K. nie została rozstrzygnięta. Sam fakt, że powód jest synem I. K. oraz jego twierdzenia, że posiada on status spadkobiercy I. K., jest niewystarczający, także do uznania, że to na powoda przeszły prawa majątkowe po I. K., także te, których dochodzi w przedmiotowej sprawie. Wobec powyższego Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że powód nie udowodnił posiadania legitymacji procesowej czynnej do dochodzenia powyższych roszczeń, co skutkowało oddaleniem powództwa.

Odnosząc się do roszczenia powoda o zapłatę kwoty 1.500.000 złotych tytułem zadośćuczynienia za krzywdę, jakiej powód doznał w wyniku bezprawnego niezapłacenia mu przez pozwanego kwot objętych żądaniem pozwu i bezprawnego wytoczenia przeciwko powodowi powództwa o zapłatę zaległego czynszu, przy istnieniu możliwości potrącenia zaległych należności z tytułu czynszu za najem lokalu z należnościami powoda z tytułu zwrotu kaucji gwarancyjnej i wyposażenia łazienki, Sąd pierwszej instancji wskazał, że w realiach niniejszej sprawy podstawy prawnej powództwa można by upatrywać jedynie w art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c., w razie wykazania przez powoda, że przedmiotowe działanie pozwanego było bezprawne i jednocześnie naruszyło dobra osobiste powoda.

W ocenie Sądu I instancji nie zaszyły powyższe przesłanki zasadności roszczenia powoda o zasądzenie zadośćuczynienia za doznana krzywdę. Podkreślił, że zachowanie pozwanego w postaci wystąpienia na drogę procesu cywilnego przeciwko powodowi nie może być uznane za bezprawne. Dochodzenie roszczeń na drodze sądowej mieści się bowiem w ramach porządku prawnego, a także nie narusza przyjętych w społeczeństwie norm moralnych, nie można zatem uznać, by było ono sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego. Oceny tej nie zmienia podnoszona przez

powoda okoliczność, że dysponuje on wobec pozwanego należnościami, które ulegałyby potrąceniu z roszczeniami pozwanego. Nie ma żadnych przeszkód prawnych do dochodzenia roszczeń w przypadku istnienia po stronie przeciwnika procesowego wzajemnych roszczeń, które mogą być dochodzone w drodze odrębnego postępowania sądowego albo być uwzględnione w drodze zarzutu wniesionego w ramach pierwotnego postępowania sądowego.

Odnosnie twierdzeń powoda, że doznał krzywdy w wyniku niezapłacenia powodowi przez pozwanego należnych jemu kwot objętych żądaniem pozwu, Sąd pierwszej instancji podkreślił, że niezależnie od niewykazania przez powoda istnienia po stronie pozwanego obowiązku dokonania takiej zapłaty do chwili zamknięcia rozprawy w niniejszej sprawie, a tym samym bezprawności takiego zachowania, powód nie wykazał również, by tego rodzaju zachowanie naruszało jakiegokolwiek dobro osobiste powoda. Nie zachodzą także inne podstawy do zasądzenia zadośćuczynienia w oparciu o wskazane przez powoda okoliczności faktyczne. Z uwagi na powyższe Sąd Okręgowy oddalił powództwo także odnośnie roszczenia o zadośćuczynienie.

O kosztach zastępstwa procesowego sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. oraz § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu /j.t. Dz.U. z 2013 r., poz. 461/. Nie obciążył powoda kosztami sądowymi z uwagi na jego sytuację majątkową, a także mając na uwadze wcześniejsze zwolnienie od kosztów sądowych w całości.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód, zaskarżając go w całości i kwestionując zapadłe w nim rozstrzygnięcie. Skarżący wniósł o zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kwoty 740.000 złotych tytułem zwrotu kaucji z oprocentowaniem, kwoty 4.260.000 złotych tytułem bezprawnego zaboru własności prywatnej i obracania tym majątkiem przez (...) w O., a także o zasądzenie kwoty 1.500.000 złotych tytułem zadośćuczynienia. Ponadto powód wniósł o zasądzenie od pozwanego kwoty 100.000.000 złotych tytułem *lucrum cessans* za oddalenie przez Sąd Okręgowy w Kaliszu powództwa.

Skarżący zarzucił naruszenie prawa materialnego, wydanie orzeczenia z naruszeniem prawa Konstytucji o nienaruszalności własności prywatnej w sprzeczności z art. 176 k.p.c., naruszenie Ustawy Rządowej, Zarządzenia Ministra Finansów i przepisów Umowy zawartej pomiędzy (...) a jego matką, gdzie par.16 umowy oparty został o w/w akty prawne, w których mówi się o zwrocie wpłaconej kaucji wraz z oprocentowaniem, tj. według Ustawy z 1987 roku.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda jako niezasadna podlegała oddaleniu na mocy art. 385 k.p.c.

Dokonując analizy zawartych w niej zarzutów, jak i wniosków apelacyjnych dostrzec należy, że powód wnioskuje między innymi o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kwoty 100.000.000 złotych tytułem odszkodowania za utracone korzyści. W zakresie tegoż roszczenia należy zauważyć, że powód zgłosił żądanie zasądzenia odszkodowania z tytułu utraconych korzyści (*lucrum cessans*) w postaci piątej części zysków jakie mógłby osiągnąć, gdyby w roku 1994, po otrzymaniu zwrotu kwot wpłaconych przez jego matkę, zainwestował kwotę około 200.000zł np. w sprzedawane w tym czasie akcje firmy (...) – w kwocie 20.000.000, w piśmie procesowym z dnia 23 września 2009 roku (k.188-189), podnosząc, że gdyby doszło do zakupu takich akcji jego majątek wyniósłby w roku 1997 ponad 100.000.000 złotych. Żądanie powyższe rozszerzył na rozprawie w dniu 30 października 2013 roku do kwoty 50.000.000 złotych, by następnie na tej samej rozprawie cofnąć je, podając, że roszczenie o zapłatę takiej kwoty winno być skierowane nie przeciwko pozwanemu, lecz Skarbowi Państwa. Na tejże rozprawie powód dokonał ostatecznego sprecyzowania swych roszczeń, ponownie oświadczając, że cofa żądanie o zapłatę odszkodowania w wysokości 50.000.000 złotych.

Ponieważ pozwany wyraził zgodę na cofnięcie pozwu w tym zakresie, Sąd Okręgowy zasadnie uznał cofnięcie pozwu za skuteczne i prawidłowo dokonał w tej części umorzenia postępowania, na podstawie art. 355 § 1 k.p.c. Choć w apelacji powód nie odnosi się w ogóle do zasadności umorzenia postępowania w zakresie żądania zapłaty kwoty 50.000.000 złotych tytułem utraconych korzyści, to poprzez wnioskowanie o zmianę zaskarżonego wyroku między innymi przez

zasądzenie kwoty 100.000.000 złotych z powyższego tytułu, uznać należało, że de facto kwestionuje postanowienie zawarte w wyroku o częściowym umorzeniu postępowania (zachowując 7-dniowy termin do wniesienia zażalenia na to postanowienie, zawartego we wniesionej przez powoda apelacji). Powyższe potwierdza treść pism procesowych składanych przez powoda już w toku postępowania odwoławczego (k.259-260).

Odnosząc się do zarzutu powoda w tym aspekcie przede wszystkim należy zauważyć, że sąd co do zasady jest związany cofnięciem pozwu a jedynie tylko w wypadku, gdy czynności te należałoby ocenić – w świetle dotychczasowych oświadczeń i twierdzeń stron a także w świetle materiału dowodowego dotychczas zebranego w sprawie - jako takie, które są sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierzają do obejścia prawa, sąd może uznać cofnięcie pozwu za niedopuszczalne (art. 203 §4 k.p.c.).

Z taką jednak sytuacją nie mamy do czynienia w przedmiotowej sprawie.

Cofnięcie pozwu jest cofnięciem wniosku o udzielenie ochrony prawnej roszczeniu procesowemu. Jest wyrazem prawa powoda do dysponowania przedmiotem procesu oraz przejawem odwoalności czynności procesowych. Jeżeli pozew zostanie skutecznie cofnięty - udzielenie ochrony prawnej - wydanie wyroku stanie się bezprzedmiotowe i niedopuszczalne - sąd wyda postanowienie o umorzeniu postępowania (art. 355 k.p.c.). O ile judykatura dopuszcza odwołanie cofnięcia pozwu, o tyle oświadczenie powoda w tym zakresie musi być złożone do czasu uprawomocnienia się postanowienia sądu o umorzeniu postępowania i pod warunkiem wskazania następczej przyczyny odwołania czynności procesowej (zob. orzeczenie SN z dnia 12 marca 1999 r., I PKN 40/99, OSNP 2000, nr 10, poz. 390). Odwoalność procesowych czynności prawnych to także możliwość uchylecia się od ich skutków materialnoprawnych w wyniku zastosowania instytucji przewidzianych w przepisach prawa materialnego (np. w art. 88 k.c.).

Zarówno w apelacji, jak i w piśmie procesowym z dnia 15 marca 2014 roku brak jest wskazania okoliczności, które świadczyłyby o skutecznym uchyleciu się przez powoda od skutków prawnych swego wcześniejszego oświadczenia woli w zakresie cofnięcia powództwa o zapłatę odszkodowania w kwocie 50.000.000 złotych (np. wady oświadczenia woli). Powód podaje jedynie, że decyzja ta związana była z chęcią wyodrębnienia tego roszczenia do odrębnego postępowania i skierowania go przeciwko Skarbowi Państwa, czego Sąd Okręgowy nie uczynił. Okoliczność ta - wbrew twierdzeniom apelującego – nie może jednak stanowić podstaw do uchylecia się od skutków oświadczenia w przedmiocie częściowego cofnięcia powództwa. Podkreślenia wymaga to, iż B. H. dwukrotnie składał oświadczenie w tym zakresie, a zatem jego decyzja była z pewnością przemyślana. Nie ma więc podstaw do podważenia prawidłowego rozstrzygnięcia Sądu I instancji w tym zakresie.

Ubocznie należy podnieść, że powód dokonał w swej apelacji rozszerzenia (skutecznie cofniętego) roszczenia z tytułu odszkodowania za utracone korzyści do kwoty 100.000.000 złotych, co jest niedopuszczone w świetle dyspozycji art. 383 k.p.c. Jego stanowisko w tym zakresie jest zresztą wewnątrznie sprzeczne skoro z jednej strony w kolejnych pismach procesowych z dnia 10 kwietnia 2014 roku (k.269) oraz z dnia 21 maja 2014 roku domagał się zapłaty odszkodowania z tego tytułu w wysokości 20.000.000 złotych, a więc pierwotnej, zaś z drugiej strony wnosił, jak w apelacji.

W postępowaniu apelacyjnym pojawił się również zarzut, wsparty szeroką argumentacją, związany z niezasadnym wyodrębnieniem jego pozwu wzajemnego z postępowania z powództwa Miejskiego Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w O. przeciwko B. H. o zapłatę czynszu, sygn. akt 1597/12 (I Nc 1745/12), potraktowania tegoż pozwu jako odrębnego powództwa i przekazania go do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Kaliszu.

Sąd Apelacyjny pragnie w tym miejscu zauważyć, że zarzuty te nie dotyczą rozpoznawanej sprawy albowiem decyzję w tym zakresie podjął Sąd Rejonowy w Ostrowie Wielkopolskim w sprawie o sygn. akt I C 234/13 (nowa sygnatura akt nadana wyłączonemu pozwowi) – k.44, w konsekwencji której stwierdził swą niewłaściwość rzeczową i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Kaliszu (k.45). Dlatego też wszelkie zarzuty oraz wnioski powoda dotyczące tych decyzji, jak i będące ich konsekwencją, np. zawarty w piśmie z dnia 12 stycznia 2014 roku wniosek o dokonanie zwrotu akt Sądowi Okręgowemu w Kaliszu celem sprostowania wyroku poprzez wskazanie, że sprawa dotyczyła pozwu

wzajemnego, nie mogły odnieść pożądanego dla powoda skutku. Niezależnie od powyższego trudno nie dostrzec, że sam powód w piśmie procesowym z dnia 15 września 2013 roku (k.181) wnioskował o potraktowanie jego pozwu wzajemnego jako roszczenia o zapłatę z tytułu niedokonania zwrotu kaucji z należnym oprocentowaniem.

Rozpoznając apelację powoda, Sąd II instancji nie znalazł również podstaw do uwzględnienia jego wniosków zawartych w piśmie procesowym z dnia 21 maja 2014 roku (k. 283-284) o zawieszenie postępowania apelacyjnego na podstawie art. 177 §1 pkt.1 k.p.c. do czasu wydania orzeczenia przez Sąd Najwyższy w sprawie niedopuszczalnego rozdzielenia pozwu o nakaz zapłaty w sprawie prowadzonej przez Sąd Rejonowy i Sąd Okręgowy w Kaliszu, sygn. akt II Ca 323/13. Pomijając kwestię prawomocnego zakończenia przez Sąd Okręgowy w Kaliszu w/w sprawy wyrokiem z dnia 28 czerwca 2013 roku, jej przedmiot nie pozostaje w żadnym związku z roszczeniami rozstrzygniętymi przez Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie.

Za całkowicie niezasadny uznał również sąd odwoławczy wniosek powoda o zwrócenie się do Trybunału Konstytucyjnego z zapytaniem, czy art. 36 ust.1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku wyłącza możliwość zastosowania art. 358¹ust.3 k.c. do zwaloryzowania kaucji wpłaconych przed rokiem 1994. Zagadnienie powyższe, zważywszy na zupełnie inne podstawy oddalenia powództwa, nie było w ogóle objęte analizą sądu meriti.

Przechodząc już do merytorycznej oceny zaskarżonego wyroku, przede wszystkim należy przyjąć poczynione przez Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy ustalenia faktyczne i uczynić je podstawą analizy przez Sąd II instancji przepisów prawa materialnego. Z ustaleń tych bezspornie wynika, że w dniu 10 sierpnia 1964 r. matka powoda I. K. zawarła z poprzednikiem prawnym pozwanego Miejskiego Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej (...) spółki z o.o. w O. umowę najmu lokalu mieszkalnego, położonego w O. przy ul. (...) - obecnie ul. (...). Tytułem zabezpieczenia roszczeń związanych z należyтым utrzymaniem lokalu wpłaciła kaucję mieszkaniową w wysokości 800 starych złotych oraz kwotę 2.956 starych złotych tytułem dodatkowego wyposażenia łazienki.

Natomiast w dniu 1 lutego 1988 r. została spisana umowa zatytułowana: „Stwierdzenie przedmiotu i warunków najmu umowa o najem lokalu mieszkalnego”, między I. K. a poprzednikiem prawnym pozwanego, w której stwierdzono, że na zabezpieczenie pokrycia należności wynajmującego z tytułu najmu lokalu najemca uiścił kaucję w wysokości 3.756 złotych, przy czym przedmiotowa kaucja podlega zwrotowi wraz z oprocentowaniem po opróżnieniu i rozliczeniu się najemcy z zajmowanego lokalu na zasadach określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 listopada 1987 r. w sprawie kaucji zabezpieczającej pokrycie należności wynajmującego z tytułu najmu lokalu /Dz. U. nr 36, poz. 206/.

Faktem jest i to, że I. K. zmarła w 2006 r., zaś w dniu 13 października 2006 r. zawarto umowę najmu tego samego lokalu z powodem B. H., na podstawie art. 691 § 1 k.c.

Ponieważ zainicjowane przez powoda B. H. postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku po matce I. K. nie zakończyło się, Sąd Okręgowy uznał, iż powód dochodząc między innymi roszczeń stricte majątkowych (w zakresie związanym z wpłaconą przez matkę kaucją mieszkaniową i na wyposażenie łazienki), które przeszły z chwilą jej śmierci na spadkobierców, winien legitymować się postanowieniem spadkowym a jego brak oznacza po jego stronie brak legitymacji czynnej. Okoliczność ta skutkowałą zatem oddaleniem żądania powoda o zapłatę kwoty 5.000.000 złotych (743.000 złotych z tytułu zwrotu kaucji wraz z oprocentowaniem, reszta z tytułu odszkodowania za bezprawny zabór kaucji), bez potrzeby dokonywania analizy jego merytorycznej zasadności.

Sąd Apelacyjny nie podzielił jednak poglądu sądu meriti co do braku po stronie powoda legitymacji czynnej do zgłoszenia żądania w zakresie zwrotu kaucji mieszkaniowej i związanego z tym żądania odszkodowania, składających się na łączną kwotę 5.000.000 złotych. Uwadze sądu umknęła bowiem dość istotna okoliczność jaką jest po pierwsze charakter kwot wpłaconych przez matkę powoda I. K., zwrotu których wraz ze stosownym oprocentowaniem domaga się powód, jak i fakt, że przysługuje mu status najemcy lokalu mieszkalnego, z którym zarówno kaucja, jak i kwota wpłacona na wyposażenie łazienki jest ściśle związana.

Otóż, o czym wspomniano powyżej, I. K. dokonała wpłaty kwoty 800 złotych tytułem kaucji mieszkaniowej oraz kwoty 2.956 złotych z tytułu należności za urządzenia łazienkowe w sierpniu 1964 roku (k.117), w związku z zawartą

przez nią z poprzednikiem prawnym pozwanego umową najmu lokalu mieszkalnego (w którym obecnie zamieszkuje powód) z dnia 10 sierpnia 1964 roku. W § 12 tej umowy strony stwierdziły, że najemca uiścił kaucję na zabezpieczenie utrzymania lokalu mieszkalnego w należyłym stanie w wysokości 800 zł oraz kwotę 2.956 złotych jako całość za urządzenia łazienkowe.

W dacie zawierania powyższej umowy obowiązywała ustawa z dnia 30 stycznia 1959 roku - Prawo lokalowe (Dz.U. z 1962, Nr 47, poz. 227), której art. 12 odnosił się do kwestii kaucji na zabezpieczenie utrzymania lokalu mieszkalnego w należyłym stanie. Szczegółowe zaś zagadnienia odnoszące się do kaucji regulowało (obowiązujące w dacie zawarcia umowy najmu) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 października 1960 roku w sprawie wysokości kaucji oraz warunków wynajmowania lokali mieszkalnych w domach nowych i odbudowanych (tekst jednolity Dz.U z 1968 r, Nr 36, poz. 250). Przepisy tegoż rozporządzenia potwierdziły w § 8, że kaucja zabezpiecza utrzymanie lokalu w należyłym stanie, że jej wpłacenie nie zwalnia najemcy od obowiązku regularnego uiszczania we właściwych terminach czynszu najmu i przypadających od najemcy opłat ani też od obowiązku odnawiania lokalu i dokonywania drobnych napraw zgodnie z obowiązującymi przepisami, że czasie trwania najmu najemca nie może domagać się, by wynajmujący zaspokoił z wpłaconej kaucji roszczenia wynikające ze stosunku najmu. Natomiast w § 9 ust.1 wskazano, że kaucja powinna być zwrócona najemcy po wygaśnięciu stosunku najmu, najpóźniej jednak w ciągu trzydziestu dni od dnia zwolnienia lokalu mieszkalnego.

W przepisach przywołanego powyżej rozporządzenia uregulowano również zagadnienie poniesienia przez najemcę należności za urządzenia łazienkowe. Otóż w § 13 ust. 1 wskazano, że w lokalach mieszkalnych wymienionych w art. 12 ust. 1 i 3 Prawa lokalowego koszt nabycia i podłączenia do instalacji wanny, baterii oraz pieca kąpielowego (gazowego - węglowego), zwanych w rozporządzeniu urządzeniami kąpielowymi, ponosi najemca, który wpłaca należną kwotę na rachunek zarządu budynków mieszkalnych. Najemcy, który uiścił koszt nabycia i podłączenia do instalacji urządzeń kąpielowych, przysługuje zwrot odpowiedniej części tych kosztów, jeżeli stosunek najmu zostanie rozwiązany przed upływem okresu ich amortyzacji (§ 14).

Jak wynika z powyższych przepisów powstanie roszczenia o zwrot kaucji uwarunkowane było wygaśnięciem stosunku najmu oraz zwolnieniem lokalu, zaś roszczenia o zwrot odpowiedniej części kosztów nabycia i podłączenia do instalacji urządzeń kąpielowych od ich amortyzacji oraz rozwiązania stosunku najmu przed upływem okresu ich amortyzacji.

Okolicznością bezsporną jest, że od daty zawarcia z matką powoda I. K. umowy najmu lokalu mieszkalnego następowały zmiany uregulowań prawnych odnoszących się do umów najmu, kaucji mieszkaniowych. W ustawie z dnia 10 kwietnia 1974 roku - Prawo lokalowe (tekst jednolity Dz.U. z 1987r, Nr 30,poz.165), która uchyliła ustawę z dnia 30 stycznia 1959 roku - Prawo lokalowe, mowa o kaucji zabezpieczającej pokrycie należności wynajmującego z tytułu najmu lokalu, istniejących w dniu jego opróżnienia. Także w wydawanych na jej podstawie przepisach wykonawczych, tj. rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 marca 1975 roku w sprawie pobierania od najemców lokali mieszkalnych kaucji zabezpieczającej utrzymanie lokali w należyłym stanie (Dz.U. z 1975r, Nr 8,poz.43, które uchyliło obowiązujące wcześniej rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 października 1960 roku w sprawie wysokości kaucji oraz warunków wynajmowania lokali mieszkalnych w domach nowych i odbudowanych), jak i kolejnym rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 listopada 1987 roku w sprawie kaucji zabezpieczającej pokrycie należności wynajmującego z tytułu najmu lokalu (Dz. U. z 1987r, Nr 36,poz.206, które uchyliło obowiązujące wcześniej rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 marca 1975 roku w sprawie pobierania od najemców lokali mieszkalnych kaucji zabezpieczającej utrzymanie lokali w należyłym stanie) wyraźnie mowa o tym, że zwrot kaucji możliwy jest jedynie po wygaśnięciu najmu, najpóźniej w ciągu 30 dni od dnia zwolnienia lokalu lub jego nabycia na własność (§ 7 ust.1 rozporządzenia z dnia 7 marca 1975 roku), bądź kaucja wpłacona przez najemcę powinna być mu zwrócona wraz z oprocentowaniem po opróżnieniu lokalu, najpóźniej w ciągu 30 dni od dnia ustalenia należności wynajmującego z tytułu najmu danego lokalu (§ ust. 3 rozporządzenia z dnia 9 listopada 1987 roku.)

Podobnie jak w przypadku rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 października 1960 roku w sprawie wysokości kaucji oraz warunków wynajmowania lokali mieszkalnych w domach nowych i odbudowanych, także i w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 marca 1975 roku w sprawie pobierania od najemców lokali mieszkalnych

kaucji zabezpieczającej utrzymanie lokali w należytym stanie, w jego § 9 i 10 mowa jest o poniesieniu przez najemcę lokalu w budynkach zarządzanych przez jednostki gospodarki społecznej kosztów nabycia podłączenia do wanny, baterii oraz pieca kąpielowego, zwanych urządzeniami łazienkowymi, zwrot których możliwy jest w chwili wygaśnięcia stosunku najmu, lecz po pomniejszeniu o wartość zużycia urządzeń.

Należy w tym miejscu przypomnieć, że jak wynika z ustaleń faktycznych w dniu 1 lutego 1988 r. została spisana między I. K. a poprzednikiem prawnym pozwanego umowa zatytułowana: „Stwierdzenie przedmiotu i warunków najmu umowa o najem lokalu mieszkalnego”, w której stwierdzono po pierwsze, że zawarto ją na podstawie decyzji o przydziale lokalu z dnia 10.08.1964 roku, że na zabezpieczenie pokrycia należności wynajmującego z tytułu najmu lokalu najemca uiścił kaucję w wysokości 3.756 złotych, przy czym przedmiotowa kaucja podlega zwrotowi wraz z oprocentowaniem po opróżnieniu i rozliczeniu się najemcy z zajmowanego lokalu na zasadach określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 listopada 1987 r. w sprawie kaucji zabezpieczającej pokrycie należności wynajmującego z tytułu najmu lokalu (§ 16 umowy).

Wprawdzie strona pozwana podnosiła w toku sprawy, że załączona do akt umowa to tylko potwierdzenie istniejącego już stosunku najmu a nadto nie jest podpisana przez I. K., powód kategorycznie stwierdził, że umowa ta w oryginale była podpisana przez jego matkę. Okoliczność powyższa nie ma jednak w sprawie decydującego znaczenia albowiem miarodajne w tym zakresie są przepisy prawa regulujące kwestię zwrotu kaucji mieszkaniowej i kosztów nabycia urządzeń łazienkowych.

Kolejna ustawa z dnia 2 lipca 1994 roku o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych (tekst jednolity Dz. U z 1998r, Nr 120, poz.787), która uchyliła ustawę z dnia 10 kwietnia 1974 roku - Prawo lokalowe, w przepisie art. 62 stanowiła, że kaucja wpłacona przez najemcę przed dniem wejścia w życie ustawy, pomniejszona o ewentualne należności wynajmującego z tytułu najmu, podlega zwrotowi wraz z oprocentowaniem w ciągu miesiąca od opróżnienia lokalu lub nabycia jego własności przez najemcę.

Także obecnie obowiązująca ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r.o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, (tekst jednolity Dz.U z 2014r, poz.150) w art. 36 ust. 1 stanowi, że kaucja wpłacona przez najemcę przed dniem 12 listopada 1994 r., pomniejszona o ewentualne należności wynajmującego z tytułu najmu, podlega zwrotowi w ciągu miesiąca od dnia opróżnienia lokalu lub nabycia jego własności przez najemcę.

Odwołanie się do rysu historycznego miało na celu wykazanie, że roszczenie o zwrot kaucji, bądź kosztów za tzw. urządzenia łazienkowe przede wszystkim uzależnione jest od wygaśnięcia stosunku najmu i opróżnienia lokalu mieszkalnego. Te zaś okoliczności nie wystąpiły w przedmiotowej sprawie. Po pierwsze, po śmierci I. K. nie doszło do opróżnienia lokalu mieszkalnego, zajmowanego przez nią od roku 1964, po drugie zawarcie z powodem - synem I. K.- umowy najmu na przedmiotowy lokal mieszkalny w roku 2006 roku nastąpiło na podstawie art. 691 § 1 k.c. co wyraźnie wynika z umowy z dnia 13 października 2006 roku (k.130).

W uzupełnieniu wypada zauważyć, że wstąpienie osób wskazanych w art. 691 § 1 k.c. w stosunek najmu następuje z mocy prawa, bez konieczności zawierania nowej umowy najmu między sukcesorem a wynajmującym i niezależnie od tego, czy źródłem najmu była umowa najmu czy decyzja administracyjna o przydziale (zob. SN w uchwale z 23 października 1978 r., III CZP 52/78, OSN 1979, nr 5, poz. 89). W związku z wstąpieniem osób wymienionych w art. 691 § 1 k.c. stosunek prawny najmu nie wygasa ale "przekształca się" podmiotowo po stronie najemcy. Należy zatem przyjąć, że wstąpienie w stosunek najmu z mocy art. 691 § 1 k.c. powoduje wejście nowego najemcy (w tym wypadku powoda) w prawa i obowiązki dotychczasowego najemcy (w tym wypadku I. K.) i z tego już tytułu nowy najemca korzysta z uprawnień, jakie przysługiwałyby dotychczasowemu najemcy, np. o zwrot kaucji. W takim wypadku nie dochodzi – wskutek śmierci matki powoda - do wygaśnięcia nawiązanego w roku 1964 stosunku najmu lokalu mieszkalnego a jedynie do jego kontynuowania przy osobie nowego najemcy. Tym samym, o ile powód jako najemca przedmiotowego lokalu ma legitymację czynną do zgłoszenia żądania zwrotu kaucji mieszkaniowej, która to kaucja, podobnie jak i należności za tzw. urządzenia łazienkowe – w tym konkretnym przypadku - wobec wstąpienia

przez niego w stosunek najmu i dalszego zajmowania lokalu - są ściśle związane z lokalem mieszkalnym nie zaś osobą najemcy (w tym wypadku I. K.), o tyle jego roszczenie należało uznać za przedwczesne.

Oceny powyższej nie może w niczym zmienić fakt, że pozwany w pismach kierowanych do powoda zastrzegł ewentualną wypłatę kaucji od uregulowania spraw spadkowych po zmarłej I. K.. Jeśli nawet uznawał roszczenie w tym zakresie do kwoty 585,36zł, to czynił to w innej sprawie toczącej się pomiędzy stronami. Poza sporem jest, że w obecnie rozpoznawanej sprawie pozwany od samego początku konsekwentnie wnioskował o oddalenie powództwa.

Niezależnie więc od wywodów Sądu I instancji odnośnie braku legitymowania się przez powoda postanowieniem o stwierdzenie nabycia praw do spadku po I. K., roszczenie powoda o zwrot kaucji i należności za tzw. urządzenia łazienkowe nie mogło być uwzględnione. Zaprezentowana powyżej argumentacja automatycznie przekłada się na niezasadność pozostałych roszczeń powoda, zarówno w zakresie żądania odszkodowania za bezprawne przejęcie przez pozwanego kaucji wraz z oprocentowaniem od roku 1994 (powyżej kwoty 743.000zł do kwoty 5.000.000 Zł), jak i żądania zasądzenia na jego rzecz zadośćuczynienia za krzywdę jakiej doznał on w wyniku nie dokonania przez pozwanego zwrotu należności objętych żądaniem pozwu.

Mimo więc błędnego uzasadnienia zaskarżonego wyroku w tej części, należało uznać, że w ostatecznym rozrachunku orzeczenie to odpowiada prawu.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela pogląd Sądu Okręgowego co do tego, że powód nie wykazał, by wskutek wytoczenia przeciwko niemu powództwa o zapłatę zaległego czynszu doszło do naruszenia jego dóbr osobistych, co uzasadniałoby jego roszczenia o zasądzenie zadośćuczynienia. Ponieważ aprobeuje wszystkie jego argumenty, nie ma potrzeby ich ponawiania.

Mając te wszystkie rozważania na względzie i uznając apelację powoda jako pozbawioną racji, należało orzec, jak w punkcie 1 sentencji.

Z uwagi na charakter sprawy, trudną sytuację majątkową powoda, jak i subiektywne jego przeświadczenie o zasadności wytoczonego powództwa, co skłoniło go do zaskarżenia niekorzystnego dla niego wyroku, Sąd II instancji, na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. obciążył powoda jedynie częściowo obowiązkiem zwrotu na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego, zasądzając na rzecz pozwanego kwotę 1.000 złotych.